

Весна Талдусурди

ГОРСКИ
ЕДНА ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ

ПРАЗНА!!!

Весна Толдусурди

ГОРСКИ
ЕДНА ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ

РОМАН

Превела от английски
НАДЯ БАЕВА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

VESNA GOLDSWORTHY
GORSKY

Copyright © Vesna Goldsworthy, 2015
First published by Chatto & Windus, an imprint of Vintage
Publishing. Vintage Publishing is a part of the Penguin
Random House Group of companies.

Превод © *Надя Баева*
Худ. оформление © *Николай Пекарев*
Снимка на корицата © *White Room/Shutterstock*

ОБСИДИАН
София 2015

ISBN-978-954-769-382-1

На Джаклин Луис

ПРАЗНА!!!

Това докладваха английските пратеници за видяното и изстраданото в Русия; разказите им бяха потвърдени от вида на руските пратеници в Англия. Чужденците не говореха никой цивилизован език. Облеклото, жестовете, поздравите им бяха диви и варварски. Посланикът и големците, които го придружаваха, бяха толкова величествени, че цял Лондон се струпа да ги гледа, и толкова мръсни, че никой не се осмели да ги докосне. Идваха на дворецовите баловете да ръсят перли и паразити.

Томас Маколи, „История на Англия“ (1848)

ΠΡΑΞΗ!!!

1

Беше изгоден шанс, който се изпречва на пътя ти веднъж в живота. Ако си късметлия.

Първо дойде година на бляскави партита: неочаквана и незаслужена година, различна от всичко, което бях преживявал някога. После внезапно настъпи край и трябваше да се върна към онова, което бях преди, към друг език и други места. Горски промени живота ми.

Спомням си първото му посещение в книжарницата. Нямахме как да не го забележиш дори в град като Лондон, където милиони са посветени на целта да привличат внимание. Хората се разхождат наоколо с екстравагантна и наперена походка, като че са звезди в свое собствено клипче в Ютюб. Той беше сдържано впечатляващ: чуждестранен и луксозен на вид, някак застинал дори когато се движеше, със звук, перманентно намален докрай. Меланхоличното му лице беше конско и аристократично, а ушитият му по поръчка костюм от камгарен плат – толкова подчертано английски, че най-напред го взех за прусак.

Много изгубили статут германски принцове се ровят сред антики и произведения на изкуството в

тази част на Найтсбридж и Челси. В облеклото си въпросните господа Фон Този и Фон Онзи често надскачат оскъдните си финансови възможности.

Той притежаваше милиарди, повече пари, отколкото някой би могъл да изхарчи, и със сигурност много повече от нужните за един живот. Дрехите му бяха скъпи, но човек трябваше да се загледа, за да забележи това. Парите му не крещяха. Шепнеха с шумоленето на най-белия египетски памук, на най-финия кашмир, на най-мекия телешки бокс и с тиктакането на най-точния платинен часовников механизъм, произвеждан някога. Притежаваше толкова голям брой почти еднакви костюми от Савил Роу, че трябва да ги е захвърлял като хартиени носни кърпички: не си го представям да си е правил труда с химическо чистене.

И въпреки че аз прекарвах половината си живот да зяпам навън през витрината, като се мъчех да отгатна родното място на всеки случаен минавач, Русия дори не ми мина през ума. Не толкова, че северен тип блондин като него не пасваше на замръзналите тресавища около устието на Нева. Нещо по-недоловимо в чертите му ме насочи към стария Кьонигсберг. Тясното му лице във формата на източена кристална ваза и със сини очи, разположени твърде близо до издължения му прав нос, го караше да изглежда по-висок, отколкото всъщност беше, и го оприличаваше на човек от друга епоха – най-добър приятел на Ернст Юнгер, скитащ се декадент, германски кореспондент на Байрон, нарисуван от Каспар Фридрих в гръб, извърщащ се бавно към наблюдаващия с дълбоко прозрение за леденото море, в което се е взирал миг по-рано.

Руснаците изглеждаха по-корави, по-масивни и

по-грубовати дори когато имаха безспорно хубава външност. Не говоря за руснаците като цяло, разбира се, а за руснаците в тази шепа адреси с най-скъпите пощенски кодове в Лондон, тази самоселектирала се група, принадлежаща към поколение, което на Запад биха отъждествили с бейби-бума. В Русия животът им беше изминал пълен цикъл. Израснали в комунални квартири, впоследствие бяха натрупали милиарди от петрол, газ или засукани далавери, харчеха ги за къщи, коне, курви и от време на време за наемни убийци и накрая се бяха върнали да играят на карти помежду си, както бяха правили в лошите стари комунистически дни, само че сега заобиколени от цели отряди бодигардове. Също така трябваше да предположа, че е евреин. Но накрая еврейският му произход беше повече от значение за него и за Наталия Съмърскейл, отколкото за мен. Те бяха руснаци. Аз не съм.

Аз принадлежа към малка и незначителна нация в незначителен ъгъл на Европа и съм доволен от това. В тази история националността ми е важна само в негативен аспект, с това, че не бях нито англичанин, нито руснак, и само защото след всичко случило се беше единственото ми обозначение, което неизменно присъстваше в надписите под размазани снимки на него с мен и такива само на мен, все едно беше моя определяща характеристика, макар да бе последното, с което ми хрумваше да се опиша сам. Би могло да се каже, че съм от онзи вид бодливи храсти, които се отделят от корените си, щом достигнат зрялост. Положението ми на изгнаник не беше съвсем неприятно. Сам си го бях избрал.

* * *

Всички онези месеци в Лондон сега ми изглеждат студени като ноември. Спомените ми са съвсем живи, но отказват да се подчинят на правилата на календара. Англия не предлагаше сезони, на които паметта да се опира. Редките и кратки появи на синьо небе по-често биваха предоставяни от Констабъл или Търнър: галериите бяха място, където да се спасиш от ръмящата влага. Валеше непрестанно и времето се сменяше колкото дъждът да премине в суграшица. Веднъж или два пъти, когато по път за работа вдигнах поглед към облаците, схлупили се ниско над заблатените градини, зърнах зад тях блед диск – рано слънце или закъсняла луна, нямаше как да се прецени, – смътно загатнат като обещание на крадец. Макар да бе средата на пролетта, усещането беше като за *началото на следващата зима* или поне така се шегуваха всички. През по-голямата част от тази година без сезони в книжарницата идваха хора. Влизаха, потрепераха, промърморваха нещо за времето, а после тръгваха да разглеждат книгите по рафтовете, докато не се стоплеха или не забележеха желано заглавие; прелистваха книгата и си правеха бележка да я поръчат онлайн. Въпреки че само наемът на книжарницата на Финч беше осем хиляди лири месечно, тя спокойно можеше да мине за шоурум на търговията с книги по интернет. Само по някоя и друга заблудена душа купуваше нещо от чисто чувство за вина, преди отново да излезе под дъжда – някоя картичка или в пристъп на разточителство едно от онези тънки томчета с поезия, от които се продаваха толкова малко бройки, че занимаващите се с електронна търговия в мрежата не си правеха труда да намаляват цената им. Дори при такива оскъдни продажби бизнесът потръгна, щом зимата уж свърши, но само едва-едва,

само сравнено с обичайните ни цифри, а те, да си го кажем направо, бяха далече от добри.

„Финч“ не е от типа книжарници, където човек се отбива, за да си купи четиво за плажа, освен ако може би не става дума за частен плаж. И определено се намира *встрани от утъпкания път* – клишетото рядко е било по на място, – забутана на една от онези странични улички, където няма други магазини и човешкият поток е минимален. Само някой, който не е особено ентузиазизиран да продаде нещо, би погребал книжарница сред низ от редови къщи нейде в ничията земя между Найтсбридж и Челси – територията на интериорните дизайнери и на лъскаво обзаведените жилища, в които големите албуми с твърди корици, красящи масичката за кафе, надвишават по брой другите издания с три към едно. Това са реални цифри, между другото, не похват на речта.

В „стария Челси“ има изключения. Вече няма „стар Найтсбридж“, освен ако не броим първата вълна кувейтци, изтикани от хора, за които сега нефтът е по-малко въодушевяващ като стока от лимонов шербет. Жителите на „стария Челси“ от своя страна, така наричаните редовни клиенти на Кристофър Финч, са англичани чак до бельото си от „Маркс енд Спенсър“. Разпределят до последната медна монета отредения си за разноски бюджет, който изискано включва купуване на книга от време на време. Не че непременно предпочитам „стария“ пред „новия“ Челси с неговата европейска и северноамериканска узурпация на джентълменските нрави, само че съм етнически предразположен да проявявам сантименталност към всяка група хора, притежаващи колективната глупост да се оставят да бъдат изтикваани от собствената си територия. Те са изчезваща порода, тези жи-

тели на „стария Челси“, и скоро ще бъдат също такава отживелица като поръчките им на биографии на виконт Алънби или кардинал Еди-кой си и коментарите им за Мартин Еймис, когото продължават да наричат „дързък младеж“. Собствените им деца предпочитат облика на „новите пари“, дори да ги нямат.

Сутринта, когато той за пръв път ме помоли за кратък разговор, ако ми е угодно – *ако ми е угодно?!* – го наблюдавах как слезе от дълго сребристо бентли или някакъв подобен автомобил, който няма как да не е достатъчно брониран, че да удържи на атака с противотанков гранатомет. Не предвидих, че ще се насочи към „Финч“. Беше колеблив и скован, докато оглеждаше фасадата на книжарницата с едно полузатворено око, все едно на другото носеше монокъл. Въпреки че трябва да е купувал повече от всеки друг, когото познавам, надали често му се бе случвало да се занимава с *пазаруване*. Все още невярващ, че се кани да влезе, го разглеждах през опръсканата с дъждовни капки витрина, зад която седях в продължение на часове всеки ден, пред бюро, покрито с ръчно написани разписки („старият Челси“ си умираше за такива), под постер, призоваващ посетителите да подкрепят местната независима книжарница. Независими бяхме, не ще и дума. А също и отдадени на книгите. Напук на бъркотията, която създаваше усещането за трескава заетост, аз успявах да прочета по няколко заглавия на ден, дори в такъв, който минаваше за натоварен. Във всеки случай никога не бях очаквал, че ще ми се наложи да имам вземане-даване с „голям бизнес“, а всичко у този човек – от начина, по който пристъпи навън от автомобила си, давайки кратки

инструкции на шофьора в безупречен костюм, който задържа вратата за него, до маниера му на колебливо помайване между стелажите, докато аз приключвах отнемащата минута продажба и побъбрех с един от четиримата редовни клиенти за тази сутрин, и тона, с който най-накрая произнесе *ако ви е угодно* – говореше за голям бизнес.

При нас сутрешни редовни клиенти означаваше предимно възрастни дами с грижливо фризирани синкавобели коси, наподобяващи каски, които бяха на крак от четири и половина и които обичаха да четат истории за образовани стари моми от авторки като Анита Брукнър и Сали Викърс и напълно се вживяваха в тях, макар те самите да не бяха стари моми. Само вдовица на банкиер може да си позволи да живее сама в тази част на града, а някои от тези корави стари момичета бяха овдовявали многократно, погребвайки не един и двама банкиери. Харесваше им да си говорят с мен и да убият половин час, преди да вземат асансьора до кафенето на последния етаж в магазина „Питър Джоунс“, където прекарвах остатъка от сутринта. Фактът, че съм чужденец, беше предимство в техните очи, защото им допадаше да ми разясняват английските нрави, въпреки че сега те бяха също толкова изгубени в Англия, колкото и аз. Бяха най-добрите ми клиенти. Никога не купувах книги онлайн не защото не харесвах интернет, а защото дори не подозираха, че такова нещо е възможно.

Въобще не бях от типа джентълмен книжар, въпреки че правех усилия да наподобявам такъв. Въмъкнах се във Великобритания в началото на деветдесет-

те години – младеж, скатаващ се от военна служба, с диплома по английска филология. Доказателство за платоничната англофилия, която като някой загадъчен вирус пипнах двайсетинагодишен, незабележителната ми докторска дисертация върху Уилям Хазлит беше безполезна дори у дома, а какво остава на борда на „кораба майка Великобритания“, където таква с докторска степен по английска литература с лопата да ги ринеш, а Хазлит бе непрестижен и демодирен сред новите повеи на постлитературни „изми“ и теория. Добрах се до Лондон като беглец сред море от бегълци, част от вълна, набираща мощ на разкъсвания от война Балкански полуостров и разбиваща се в твърдите, но пропускливи скали на Дувър. Онези, които споменават изгубеното поколение, щом заговорят за Хемингуей или Фицджералд, нямат представа какво значи *изгубен*.

Пътят ми от *там* (семеиния двустаен апартамент в бетонова ужасия в покрайнините на столицата, чийто образ е застинал в паметта ми като на полароидна снимка в мига, когато пощальонът позвъни да ми достави повиквателната) до *тук* (книжарницата на Кристофър Финч в Челси в унила подгизнала сутрин) мина през твърде много лъжи, като първата, но не последната сред тях бе твърдението на майка ми, че вече съм избягал. Беше придружена от отказа ѝ, категоричен и повторен три пъти, както правят в Библията, да подписва каквото и да било от мое име.

Кой да знае, че била способна да окаже неподчинение на властите? Изглеждаше като листо, което и най-лек бриз би отвял. Когато на следващата нощ ме откара до унгарската граница, не знаеше, че е разяждана от рак. Мнозина от онези, които останаха, за да се бият по-късно, презираха хора като мен. Наричаха

ни „булки бегълки“. Майка ми беше по-добър човек от мен. Заяви, че предпочита да не ме види никога повече, отколкото да ме види с оръжие в ръце. Желанието ѝ се сбъдна.

Погледнат от разстояние, пътят ми до Лондон изглежда относително безболезнен. Смъртта на родителите ми, която последва, и продажбата на окаяното им жилище за великата сума от десет хиляди евро – единственият капитал, който някога съм притежавал, – само затвърдиха способността ми да се изключвам от чувства, умение също така полезно като това да се отделя от корените си. Освен това винаги съм бил, признавам си го доброволно, голям късметлия.

След като бях проточил образованието си възможно най-дълго с цел да отложи предизвикателството и дисциплината, вървящи с работа на заплата, установих, че имам малко амбиции. Още по-малко от тях оцелях след прекосяването с ферибота от Холандия, където ношувах за няколко вечери в дома на съученик, в Белград художник на стенописи, а в Холандия – бояджия на стени. Амстердам беше пълен с избягали от военна служба жители на Балканите, надрусани с легално продавана марихуана и общуващи само едни с други. Ако притежавах каквито и да било умения с ръцете, бих останал на континента.

Когато получих разрешителното си за работа във Великобритания, попаднах в търговията с книги също така случайно както се озовах – още преди разрешителното да е излязло – в мезонет на Итън Скуеър, принадлежащ на британската съпруга на американски банкер, която искаше мъж гувернант за заченатите си инвитро тризнаци. Мъжете гувернанти бяха на мода. За работата не се изискваше квалификация, но според нея дипломата ми от университета

бе уместно допълнение към грижите, вече осигурявани от филипинската бавачка на пълен работен ден. Филипинката беше също толкова отдадена на работата си, колкото и нечленоразделна. Придружавах момчетата до училище и ги водех да играем футбол в Хайд Парк. Харесвах ги също колкото и те мен: без прекалено привързване. Когато вече нямаха нужда от моите грижи, пак ги виждах от време на време при идванията им от Оксфорд, Принстън и Браун да посетят мама и татко. За разлика от мама и татко те четяха. Отбиваха се в книжарницата и ме наричаха *пич* с преувеличено американски маниер. В наши дни всички английски деца се стремят към американското, а трите момчета, тъй или иначе, предпочитаха баща си пред майка си.

Започнах работа при Кристофър Финч през 1995 година. Кристофър беше джентълмен книжар в този ред: джентълмен през цялото време и книжар за случайни час или два, когато си направеше труда да се появи, за да провери как се справям. Плащаше ми мизерни пари, но толкова можеше да си позволи, а често то беше и повече от възможностите му. Прескърцахме някак. Беше вдовец от 1987 година. Имаше съвсем малко по-млада от него доведена дъщеря някъде в Уест Хампстед, но не и родни деца. Веднъж обясни, че *заушката се погрижила за това*. Съмнявам се някога да е имал настройката за създаване на деца. Дори не съм сигурен – въпреки брака му с осемнайсет години по-възрастна от него жена – дали Кристофър Финч беше хомо- или хетеросексуален. Без да е аскет в други аспекти от живота си (запазената му маса в „Ла Пуле о Пот“ и ежедневната половин бутилка бордо са доказателство за това), по теми дори далечно сексуални Финч заемаше позата на не-

земно създание, за което е била създадена концепцията на безбрачието. Харесваше ме и аз го харесвах, макар да не си помислях и за миг, че би ме направил наследник на бизнеса си или на нещо друго. У мен никога не е имало и грам користолюбие – а и бездруго нямаше много за наследяване.

Дейността ни си оставаше също толкова вяла, колкото и английското време. До деня, когато Горски се появи със своето делово предложение. В самотния му вид на мълчаливец имаше нещо толкова набиващо се на очи, че още от първия ден започнах да го наричам „Великия Горски“ в имейлите, които си разменяхме с Финч. Шефът ми беше запален по имейлите въпреки старомодната му фасада на технофоб, възпитаник на „стария Итън“. Имейлите, *e-пистоларите*, както ги наричаше той, му даваха възможност да не става от леглото, когато нямаше желание. И не беше единствен. Говорим за застаряващото население на цял остров, изпаднало в лекия ступор на постимперска депресия.

– Името ми е Горски, Роман Борисович Горски – произнесе най-сетне пруският принц в шотландски кашмир, след като беше инспектирал рафтовете на Кристофър Финч близо половин час, като от време на време вадеше някой том и го прелистваше с маниер едновременно грижлив и отнесен. Акцентът му беше непогрешимо руски, а английският – правилен и старателен.

– Името ми е Горски, Роман Борисович Горски – изрече с глас, в който се различаваха равномерни до-

зи мекота и никотинова дрезгавост. – Чудех се дали бих могъл да проведа бърз разговор с вас.

Говорите ли руски? – поинтересува се, щом се изправих зад бюрото си.

От скута ми изпадна една книга и по пода се пръсна купчина ръчно написани разписки. Смотолевих нещо в смисъл *разбиране* и *четене*. Майчиният ми език беше достатъчно сходен.

– Какво четете? – прекъсна ме Роман Борисович все така на английски. – Имам предвид от Русия.

– Бабел. Бунин. Булгаков.

Усмихна се на моята поредица от „Б“-та.

– Но и Чехов също... Толстой, разбира се. – Тъй като нямах представа от литературните му вкусове, се мъчех да покривам територии.

– А не Достоевски?

В угълчето на горната му устна личеше съвсем леко загатната усмивка. Схващаше, че се опитвам да угодя.

– Ами да. И не... Някога го четях. Не съм убеден, че сега бих се насладил особено на творбите му. Животът, може да се каже, е достатъчно труден...

Това прозвуча не на място. Какво казвах за Фьодор Михайлович и всъщност за себе си? Всичко около мен беше достатъчно доказателство, че животът, включително моят, беше всичко друго, но не и тежък. Той и бездруго не обърна внимание.

– Поезия?

– Да, поезия също. Цветаева. Андрей Белий. Ахматова. Блок. Най-общо казано – златната епоха. И, естествено, Пушкин. Като всеки друг. Как може да не четеш Пушкин?

Колко дълбокомислено, Никола, отбелязах наум с най-дълбок сарказъм още докато изреждах твърде предсказуемия си списък.

Това беше, кажи-речи, всичко. *Нашият бърз разговор*. Комисионата, която щеше да трансформира книжарницата „Финч“ в продължение на близо две години, привидно дойде като нещо, хрумнало допълнително. Вече почти беше прекрачил прага, когато спомена причината за посещението си.

Горски строеше къща наблизко и ние трябваше да се погрижим в деня, когато бъдеше готова за обитаване, да е оборудвана с най-добрата библиотека в Лондон. Най-хубавата частна библиотека в Европа. Не просто най-обща библиотека, а специално създадена за образован руски джентълмен с интереси в областта на изкуството, литературата и пътуванията и с усет към европейските езици; библиотека, която би изглеждала така, все едно лично Горски сам си е набавил книгите и ги е чел в продължение на много години или – ако вече не го е сторил – има твърдото намерение това да се случи. И по-важното, библиотека, която би изглеждала, все едно много от съдържащото се в нея е наследил от начетени предци. Горски искаше първото издание на всичко, в това число Стария завет, и държеше томовете му да са в безупречно състояние.

Едва ли се налага да добавям, че парите не представляваха проблем.

– Ще ви отпускам суми периодично – уведоми ме и извади от джоба си дълга и тясна чекова книжка, подвързана с тъмночервена крокодилска кожа.

Поколеба се за няколко секунди, преди да изпише сумата от двеста и петдесет хиляди лири, платима на *Кристофър Финч Лимитид*, както го насочваше да стори бележка, залепена на касовия апарат. Тънката

му автоматичната писалка беше щедро инкрустирана със скъпоценни камъни колкото главата на карфица. Мастилото беше с тъмен червеникавокафяв цвят. Почеркът му беше едновременно красив и нечетлив. Сумата беше изписана достатъчно ясно.

– Похарчете парите и когато свършат, поискайте още. Задръжете трийсет процента за вложеното време. Но искам разписките за всичко, дори за най-евтината книжка с тънки корици. Това звучи ли ви приемливо?

Тонът му даваше да се разбере, че беше разумен и дори щедър, но не и глупак. Даваше да се разбере и нещо повече, че имаше известен опит във взаимоотношения с хора, вземали го за глупак и установили впоследствие, че идеята не е добра.

Както споменах, това беше, кажи-речи, всичко. Като се замисля сега, с изключение на една последна подробност. След като бях прибрал чека в касовия апарат и го затворих замаяно и непохватно, Горски ме дари с една последна лека усмивчица и се спря.

– Книги за изкуство? – попита.

– Да. Ами, не. Искам да кажа, чел съм много за руското изкуство, всъщност с истинска жажда, но не на руски. Все още. – Това по изключение беше самата истина. Заради Наталия Съмърскейл бях прекарал почти цялата предишна година в задълбочено изучаване на руското изкуство, като изчитах всяка книга, до която успеях да се докопам.

– Добре. Много добре. Искам библиотеката ми да е в състояние да очарова познавач на изкуството.

След тези свои думи той излезе навън и се качи в колата си.

2

Обаждането на Наталия ме изненада. Макар че „изненада“ звучи като безлична и слаба дума, неспособна да изрази и бегло подобие на онова, което почувствах.

– Чудех се дали имате екземпляр от онази книга за Иля Кабаков, току-що публикувана от издателството на университета Йейл.

Знаех, че разговарям с нея, макар тя да не се представи. Това беше най-дългото изречение, което някога я бях чувал да изрича. Английското ѝ произношение беше омекотено от руския също като потопен в мед горски плод. Дали имах тази книга от издателството на Йейл? Че как да я нямах?! Бях се погрижил да разполагаме с всяко заглавие за концептуалното изкуство, включително най-редките чуждоезични брошури, появили се на места като Хелзинки или Щутгарт. Еднолично, без Кристофър Финч дори да забелязва, превърнах книжарницата му във водещ снабдител на литература, свързана с историята на изкуството на бившия Съветски съюз просто с цел да карам тази жена да ни посещава при всяка прищявка на тема книги, която евентуално би могла да я споходи. Имахме екземпляр, то се знае. Бях направил по-

ръчка едва ли не преди авторът да е предоставил ръкописа си на Йейл.

– О, толкова се радвам, господин... – Поколеба се.

– Кимович. Никола. Искам да кажа, Никълъс. На английски Никола е име за момиче, дойде ми до гуша да ми го обясняват. Наричайте ме Ник, моля ви.

Езикът ми се заплете и после замълчах, доловил друг въпрос в колебанието ѝ.

– Сърбин съм. Нали разбирате, от Сърбия. Белград. Не Белгрейвия.

Лекото ѝ прихване, прозвучало в отговор, бе смесица от облекчение и ирония. Можех да се сетя откъде идва иронията. За облекчението не бях сигурен.

– Знам къде се намира Сърбия, господин Кимович. Дори Белград. Като малка съм ходила там заедно с моя папа. Спомням си една крепост, където се събираха две реки. И голям парк с много църкви. И на всяка крачка кафенета на открито. Наистина прекрасен град.

Предложи да прати някого да вземе книгата. Поколеба се за секунда, когато изразих готовност да я доставя лично. Скоро щях да затварям книжарницата и с удоволствие бих предприел кратка разходка да глътна малко свеж въздух. Едва ли е твърде далече, изказах предположение. Дочух приглушените звуци от кратък разговор и после отново онова малко неловко засмиване.

– Да – отговори. – Да. Защо не?

Продиктува ми адреса, като правеше пауза на всяка буква, за да е сигурна, че съм разбрал. Покорно се преструвах, че приемам насоките ѝ, и дори зададох един-два въпроса, макар да знаех всичко това от месеци. И за секунда не си въобразявах, че изпълнението на доставката ще доведе до нещо повече от бърза

размяна на вратата с някого от обслужващия персонал, но все беше стъпка. Към какво – не бях съвсем сигурен. Въздържам се да кажа, че беше стъпка напред, макар по онова време да го чувствах така.

Наталия Съмърскейл беше една от онези грациозни рускини, толкова висока и красива, че сърцето ти пропускаше удар при вида ѝ. Приличаше на извънземна принцеса. Изглеждаше богата отвъд обикновените мечти за богатство. Гласът ѝ не беше „пълен с пари“; караше те да се чувстваш вулгарен само защото си посмял да помислиш, че парите имат някакво отношение към каквото и да било. Изпъкваше дори в този град, пълен с красиви рускини, които следваха руските пари така безотказно, както чайките следват круизни лайнери. До нея Грейс Кели би изглеждала като продавачка на пазара. Беше непостижимо елегантна, непостижимо учтива, непостижимо мека в изказа си, а движенията ѝ бяха извънредно изискани – движения, загатващи огромно разочарование, все едно е прекарала целия си живот в подготовка за ролята на белия лебед само за да я загуби, защото изведнъж е израснала твърде висока за балерина.

Признавам го. Бях поразен от Наталия, макар да знаех, че тя не само е омъжена, но очевидно и безспорно се намира извън моята лига; и въпреки че нямам склонност към детински увлечения, прекарвах часове да се чудя дали и кога ще дойде в книжарницата. Дълго време нямах представа кой е господин Съмърскейл. Беше ясно, че не му липсват пари. Бях убеден, че също така трябва да е някой много специален, щом е бил избран от тази жена, след като тя можеше да има всеки милиардер, когото посочеше.

Не изглеждаше Наталия да работи нещо извън това, че неизвестно в качеството си на каква се бе ангажирала да организира ретроспективна изложба на творбите на Иля Кабаков в Лондон. Поне това ми каза една февруарска утрин, когато прекрачи за пръв път прага на книжарницата на Кристофър Финч, загърната в скъпи сребристи кожи и ухаеща на мимоза. Колата, която я чакаше, макар привидно подобна на тази на Горски, беше от онези, които са по джоба едва ли не само на саудитски принц. Скоро установих, че невинаги се облича демонстративно – всъщност обикновено носеше джинси и маратонки, – но онзи първи път пристигането ѝ представляваше едва ли не пародия на кинематографична поява. Как бих могъл да я забравя?

В последвалите няколко месеца тя се отбиваше в книжарницата, поздравяваше любезно, оглеждаше секцията, посветена на изкуство, слагаше няколко банкноти от петдесет лири на бюрото, произнасяше поредица от заглавия, а после ме оставяше да се суея наоколо, да увивам внимателно и да пиша разписки с най-натруфения си почерк, като добавях плахо по някое „благодаря“ на руски, все едно тя някога би се заловила да проверява сметките. Час или два след като си тръгнеше, шофьорът ѝ идваше да прибере покупките ѝ. Постепенно трябва да се бе сдобила с доста изчерпателна литература по темата и все пак седмиците минаваха, а нейната предполагаема изложба не беше близо до осъществяване. Не ми обръщаше почти никакво внимание. Едва ли бе забелязала дори това, че не съм англичанин. Не и до въпросното телефонно обаждане много месеци по-късно.

Понякога беше придружавана от дъщеря си, момиченце също така русо и грациозно като майка си,

което изглеждаше, сякаш в създаването ѝ няма замесен друг генетичен материал, все едно че съществуването ѝ не беше свързано със зачеване и раждане, а с партеногенеза. Името на детето беше Дейзи.

– Гениална хрумка – отбеляза Финч. – Несъмнено старинно руско име.

Понякога зървах Дейзи да седи в карираната си униформена рокличка за детската градина, със сламена шапка на главата, придържана с бял ластичен ширит под брадичката ѝ, в семейната лимузина, пълзяща по Кингс Роуд, управлявана от облечен в ливрея шофьор. Тя беше сама на задната седалка, прелистваше книжка с картинки или гледаше през прозореца, винаги с ведро изражение също като майка си. Дейзи – името вече ми се струваше твърде безлично за подобно англо-руско цвете.

До такава степен не бях привикнал към подобни неща, че ми отне известно време да определя чувството. Можеше ли човек да е като заплеснат по звезда, когато пред него не стои звезда, а създание много по-красиво и рядко? Наталия Съмърскейл беше сложно творение на Фаберже, безценен обект, който нямах желание да притежавам. Без особен успех се помъчих да си представя мястото в Русия, където бе отраснала. Може да е била проституиращо дете или внучка на маршал Жуков; може да е отгледана в Сибир, в бърлога на неспасяеми, пристрастени към хероин наркомани или в луксозна дача в Подмосковието; може да е била тормозена от майка алкохоличка или галена по главата от комунистически морж с рунтави вежди и три реда медали на гърдите: никой сценарий не изглеждаше напълно логичен, нищо не пасваше на неземния ѝ вид. Дори във фантазиите ми тя пак оставаше недостижима за мен.

В часовете, когато няхах какво по-добро да правя – а аз имах повече такива от много мъже на моята възраст, – издирвах името Съмърскейл в интернет. Сведох възможностите до снимка на сравнително добре изглеждащ мъж на средна възраст с типично английско излъчване и яко телосложение като на бивш военен или някой избрал да играе ръгби пред крикет в училище, но нито достатъчно задълго, нито достатъчно добре, че да му счупят носа. Широкият му и масивен гръден кош бе облечен в смокинг, излизаше от някакво благотворително парти в хотел „Клариджис“. Наталия се крепеше на ръката му като копринено хвърчило, което е на път да отлети.

Господин и госпожа Томас Съмърскейл, гласеше надписът. Бяха платили петнайсет хиляди лири на аукцион за вечеря с Джереми Паксман или някой от този сорт. В помощ на борбата срещу детската левкемия. Не се споменаваше нищо за това как той печели парите си, да не говорим за нейните занимания.

Споменах името Съмърскейл в разговорите си с моите читателки на Брукнър и дори в един-два от имейлите си до Финч и получих противоречиви отговори.

Живеят в онази стара болница до Фулъм Роуд, уведоми ме една от дамите. Отнело им над две години да я ремонтират, като копали бог знае колко надълбоко в лондонската почва. Носел се слух, че тя имала пързалка, спираловиден хромиран канал, спускащ се през два етажа от спалнята ѝ до личния ѝ плувен басейн в сутерена. Също и руска парна баня с мотиви на прерафаелитите по стените, изработени от мозайка с полускъпоценни камъни също като двореца на Кубла Хан в Ксанаду. И най-голямата частна градина в Челси.

Стари пари, твърдеше друга.

Пилеят се твърде много пари, за да са стари, възразяваше трета.

Като че никой не знаеше с какво се занимава в момента Съмърскейл в Лондон, но повечето подозираха, че е нещо като консилиере в сенчестите руски кръгове. Англичаните обичаха да казват, че да се говори за пари е вулгарно, и все пак рядко говореха за нещо друго. Всъщност, оказваше се, че само печеленето им ги смущаваше; харченето, особено за имоти, определено не беше табу.

– Познавах баща му, след войната заемаше някакъв пост в английското посолство в Москва – осветли ме Финч. – В добрите стари времена на Студената война. Свестен човек. Младият Томас Съмърскейл придоби правоспособност като адвокат в края на осемдесетте години, замина за Москва като американски консултант, свърза се с няколко души, които баща му познаваше, и се върна с купища руски пари и тази зашеметяваща руска съпруга. Преди имаше английска жена. Някъде от Глостършър.

Познаваше и тъста на Съмърскейл. Първия. Както стана ясно, викарий. От по-издигнатите отци. Епископски бирети, младенци, този тип неща, но тъй или иначе, женен. Финч зацикли в една от тирадите си на тема Англиканската църква, които обикновено го докарваха дотам да се чуди как всеки архиепископ на Кентърбъри успяваше да е по-лош от предишния. Руснаците не представляваха интерес за него, освен ако не бяха оперни певци.

Адресът на болницата още фигурираше на сайта на Националната здравна служба, имаше и снимки за илюстрация – готическо безумие с рампа за инвалидизирани пациенти, преминаваща като подвижен

мост над ров; десетки надписи в синьо и бяло за вече несъществуващите отделения, чиито имена разказваха английска история в компютърен вариант. Без Дрейк. Без Нелсън. Дори без Найтингейл. Една Някоя си и Франк Еди-кой си. Основно Една.

Познавах добре сградата. Бях кръстосвал околните улици много пъти, надзъртайки над високите стени и отвъд по военному разграфените тревни площи в опит да хвърля поглед между редовете изкуствено оформени дървета в затъмнените прозорци. Къщата носеше името „Лаврите“, кръстена на хосписа, който още се издигаше в единия ъгъл на имота, но сега, изглежда, там бе настанена домашната прислуга. Никога не видях някой да влиза или да излиза през лакираните двойни врати. Към къщата трябва да имаше подземен достъп, разсъждавах, или някакъв скрит от погледа страничен вход. Нима бих могъл да разгадая как функционира подобно място?

Постройката беше толкова голяма, че можеше да побере в себе си цяла друга къща, някое по-уютно местенце като онези странни малки имитации на старинен котидж във Версай или Потсдам, в които благородниците се правеха на щастливи семейства от средната класа; където Наталия и Томас Съмърскейл можеха да посядат вечер и да гледат как дъщеря им се упражнява на пианото, докато камериери се движат незабелязано по коридорите на голямото имение и сервират мартини или чай от лайка. Уютен малък котидж с кабинет, където Наталия прелиства скъпите си издания на концептуалистски монографии и планира голямата си изложба. Беше трудно да разбере в какво би могло да се изразява планирането ѝ и дори защо изобщо си правеше труда да мечтае за подобно събитие. Мъчех се да си я представя окъпана в топла-

та светлина на настолна лампа, може би сложила очила с костенуркови рамки, но да фантазирам какво представлява ежедневието ѝ беше като да си мечтая за ръчно изработена яхта. Не разполагах с никой от компонентите, за да сглобя мечтата си.

Само веднъж успях да видя Наталия на моравата пред „Лаврите“. Държеше ръката на Дейзи, която стискаше ракета за тенис. Придружаваше ги човек, който ми изглеждаше познат от мачовете на Уимбълдън. Упражняваха бекхенд. Зърнах ги от горния етаж на двуетажния автобус и бързо извърнах глава, преди да са ме забелязали. Тогава вече живеех практически през улицата от тях, малко по-близо до реката, в портиерската къщичка на имот, чиято главна сграда беше толкова величествена, че се извисяваше над „Лаврите“. Представляваше някога помещавала казарми барокова постройка с централен купол, голям като на катедрала, и километри покрити галерии с колони. Изглеждаше твърде великолепа за министерство, може би достатъчно внушителна да подслони парламента на средна по размери държава.

От месеци беше заобиколена от високи панели, докато траеше реконструкция, която със своята сложност сякаш омаловажаваше всичко осъществено от семейство Съмърскейл: не беше толкова като ремонт на частна къща, а повече като повторно издигане на Стария кралски морски колеж в Гринич или на катедралата „Сейнт Пол“. Дори оградните панели около обекта бяха боядисани в скъп нюанс на игличеножълто, а букви в здрачносиньо с елегантен шрифт изписваха името на прочуто архитектурно бюро. Подобно оборудване би могло да бъде използвано, за да се добави ново крило на Лувъра или да се изгради нов мост над Темза.

Живях в сянката на проекта в продължение на няколко месеца, без да имам представа дали собственикът изобщо ще се появи. Тази част от Челси в близост до реката беше средище на пари, чудато угълче от чудат град. Наемът на малката ми къщурка – беше като кибритена кутийка, една стая върху друга стая – беше съвсем символичен, защото не възразявах да живея в близост до строеж за периода, през който щеше да продължи работата, и безпрекословно потвърдих, че съм готов да напусна при едномесечно предизвестие, щом обектът бъдеше завършен. Премиерният обитател на къщичката я беше напуснал, след като доживотният ползвател го подкупил, за да я продаде на Голямата къща. Огромната сграда край моя дом официално се водеше като „Конни казарми на Челси“, макар че със сигурност вече нямаше да бъде наричана така. Беше твърде величествена, за да е вила, твърде великолепна, за да ѝ е нужно име. Пред нея Бъкингхамският дворец изглеждаше като неугледен сандък на кръгово кръстовище.

Дори техниката на обекта изглеждаше по-подходяща за широкомащабно разработване на мини, отколкото за жилищно строителство. Копането беше толкова сериозно, че жилището ми се тресеше и жу-жеше от вибрациите. Стените му се напукаха като черупката на яйце, пуснато от голяма височина. По всяка стена плъзнаха подобни на паяжина нови цепнатини. Наблюдавах от прозореца на горния етаж как камионите „Катърпилър“ кръстосваха полето с прясно разкопана пръст, чийто мирис беше изпълнил стаята ми и се беше пропил в дрехите ми. Наоколо обикаляше армия от младши архитекти с бели предпазни каски и сигналножълти якета, строителни работници си подвикваха един на друг на полски по цял

ден, кранове, високи колкото Колоната на Нелсън, ту издигаха, ту спускаха стрелите си. Цялата колосална сграда беше разчленена, за да бъде построена наново. Огромни стари дървета бяха изтръгнати и преместени от едно място на друго, за да се наподоби авеню от типа на „Осман“ в Париж, каквото англичаните създават единствено в открита провинциална среда, далече от столицата им, на места, където никой освен овцете няма да му се любува.

На някакъв етап не остана нищо от постройката освен една каменна стена от мелит с високи елегантни прозорци, а зад нея – тежки метални трегери, подпирачи купола, още по-назад под който можеха да бъдат зърнати мудните води на Темза. Усещането беше все едно ставам свидетел на строителството на Вавилонската кула, обърната наопаки в знак на уважение към британските градоустройствени закони и гмурната в пламтящото сърце на планетата.

Скоро свикнах с трусовете, които раздрусваха новото ми жилище. Привързах се към разчленяването като риба към водата: случайността беше моят елемент, естествената ми среда на обитаване. Чудех се какво, и дали изобщо нещо, можеше да долови Наталия през двете колони трафик и двестаметровата ѝ предна градина вътре в нейния поместен в замък котидж, ако наистина съществуваше такъв. Никоя сума пари не може да ти осигури успешно тишина в Лондон, единствено пълната липса на средства. Трябва да съществуват цели карета в няколкото още немодернизирани района на Ист Енд, където не са виждали строителни работи от две десетилетия, дори не и една ръка боя. Но тук навсякъде дупченето с бургии, копаенето и движението на работници и строителна техника не стихваше и за миг.

Ако бе желала покой и тишина, разсъждавах, не би се установила в Челси. Щеше да си купи ако не имение, то къщата на някой бивш генерал или член на парламента, скътана нейде в Хампшър или Дорсет, имот със собствена рекичка, в която се вди пъстърва. Британските военни и парламентаристи вече не разполагаха с капитала, нужен пъстървата да продължи да плува. Беше лесно да си намериш уединен дом, стига да държиш десет милиона в текущата си сметка.

Точно в пет заключих книжарницата и закрачих с пакет под мишницата по Кингс Роуд покрай високите викториански жилищни сгради. Бях като замаян, репетирах в главата си възможните варианти на кратка реч, в случай че Наталия отвори лично вратата. Държах да направя впечатление, макар целта му да ми убягваше. Дори не бях убеден, че искам да знам повече от повърхностните дреболии, които подхранваха мислите ми за нея.

Руската кръв във вените ѝ не ми оказваше въздействието, което очевидно упражнява върху британските мъже с онова постоянно доловимо усещане за сексуална тръпка, присъстващо дори когато не са сигурни дали да смятат тези източноевропейски красавици за покорни предфеминистки богини, създадени – и самоусъвършенствали се – единствено да доставят удоволствие на мъжете, или за страховити амазонки като от филмите с Джеймс Бонд, готови да се възползват от слабостите ти, всяка от тях невъзможна кръстоска между Лара Крофт и Феликс Дзержински. И макар богатството на Наталия да ме интригуваше, само по себе си то не представляваше притега-

телна сила. Сякаш идваше в повече; това бяха пари, които не само раждаха още пари, а изискваха свое пространство, свой собствен дял от живота ти. Беше типът богатство, което те превзема и поглъща цялото ти време.

Можех да завиждам за богатство, което ти позволява да оцеляваш, такова като на Кристофър Финч, нещо от порядъка на неколкостотин хиляди лири, които някак винаги се допълват сами в сметката ти, докато си хапваш своя пепър стек и си пийваш кларет; пари, дошли през поколенията и крепящи едва кретащ бизнес, през който се процеждаха като през дупките на изяден от молци смокинг, докато накрая всички забравеха откъде са дошли; пари, които предлагаша не дори охолство, а усещането, че мястото, което заемаш в света, ти се полага по право. Винаги съм знаел, че има милионери и милиардери, но капиталът на Финч представляваше богатство, каквото не бях знаел, че съществува, докато не дойдох в Англия.

Майка ми, гимназиална учителка и семеен ковчезник, разделяше банкнотите в шест пощенски плика на първо число всеки месец, когато родителите ми получаваша заплатите си в брой: за редовните сметки, за храна, за облекло, за джобни пари, за почивки и за спестяване. Всичко от първите пет плика, останало непохарчено, на последния ден от месеца отиваше в шестия плик, за да се превъплъти в крайна сметка в пералня или телевизор, или да се задели за черни дни. А такива идваша с неизбежна ритмичност: неща се чупеха, износваха, умираха.

Парите на Кристофър Финч ти предоставяха избор без задължения. Не можех да проумея защо някой като Томас Съмърскейл изобщо би поискал да направи скок нагоре от света на тези пари – парите,

несъмнено притежавани от неговия баща, дипломат от старата школа – към света, където се беше настанил сега. Дали го бе подгонила жаждата да притежава жени като Наталия, или пък бе плод на по-могъщ подтик – отегчение от подобните на Кристофър Финч и тяхната Англия, желание да язди редом със световните големи играчи? Или просто бе стечение на обстоятелства? Да се озовеш в Русия в началото на деветдесетте години при всичките тези пари, циркулиращи сред толкова масова нищета, трябва да е въздействало по особен начин на хора като Съмърскейл. Как уважаван английски адвокат се превръща в аутсайдер печалбар, в правен съветник на новите царе? Какво причинява подобна трансформация в съзнанието на човека?

Звънецът проехтя в някакъв безкраен коридор, докато стоях между две охранителни камери, насочени към темето ми, и се мъчех дискретно да обърша крака в дебелия изтривалка, от двете страни на която имаше грижливо подрязани лаврови дръвчета в огромни черни кашпи, изработени от материал, който приличаше на обсидиан. Когато стигнах до „Лаврите“, дъждът беше проникнал в обувките ми и чорапите ми започваха да подгизват. Не бях сигурен дали ще бъда пуснат вътре, а ако бъдех удостоен с покана, бях още по-малко сигурен що за етикет се спазва в домакинството на Съмърскейл. Когато работех като гувернант, майката в семейството настояваше хората да си събуват обувките при входната врата и да шляпат боси по мраморните подове. Всичко в онова домакинство беше „бохемско“ по невротичен и ограничаващ начин, уж непреднамерено и лековато, а не

допускаше несъгласие. Нямаше как Наталия да е такава. Не изглеждаше като жена, която би забелязала дали някой носи обувки или би седнала да се тревожи за мокри чорапи.

Представях си безброй квадратни метри бели килими от Бухара пред мен и отпечатъците от стъпките ми върху тях. Вероятно бих могъл да оставя пакета и да побягна. Но пък, ако постъпя така, дали няма да превъртят записа от охранителните камери, да ме сочат и да се смеят, а после да поканят и Дейзи да се присъедини? Вече нямаше начин да се измъкна. Също като при чиновника Епиходов със скърцащите му ботуши, на мен и моите мокри крака, изглежда, ни беше писано да изиграем епизодични роли в преправен за Съмърскейл вариант на „Вишнева градина“.

Докато чаках да се отвори вратата и се ослушвах за стъпки, а през ума ми се редяха разни вероятности, въобще не очаквах пред мен да се изправи Томас Съмърскейл, облечен в стар вълнен пуловер и протрити панталони от червено рипсено кадифе. Отметна кичур коса от лицето си, преди да протегне ръка за здрависване.

– Добър вечер, Никълъс. Аз съм Том. Том Съмърскейл. Моля, заповядай. Наталия ме предупреди за посещението ти – обясни, като някак загатна с изражението си, че тя му е казала много повече от това, а той бе стигнал до извода, че сме приятели.

Беше повече от ясно, че не очакваше от мен да си събуя обувките, макар че не бях сгрешил особено за бялата копринена тъкан от Бухара. Пред мен се простираше възможно най-мекият и най-бял килим. Зад двойната външна врата той покриваше площта на огромното преддверие, осветено от спускащ се от високия таван гигантски полилей, изработен от стъкло,

усукано по странен начин и наподобяващо гнездо, гъмжащо от прозрачни змии. Много приличаше – и се доближаваше по размер – на полилея „Чихули“ във фоайето на музея „Виктория и Албърт“. Наподобяващото пещера пространство беше осеяно от произведения на изкуството. Около нас се извисяваха няколко класически статуи с човешки ръст, изработени от бял мрамор, а ступените им пръсти сочеха към тавана или вратата. На едната имаше няколко шала, метнати върху единствената ѝ оцеляла ръка. Главата на друга беше закрыта наполовина от малка сламена шапка със синя рипсена панделка.

Съмърскейл стоеше и се усмихваше, даваше ми малко време да възприема намиращото се пред мен. Очевидно беше свикнал със забавената реакция на посетителите си, въпреки че той нямаше вид на човек, особено заинтересуван от творбите около нас. Не си направи труда да обясни какво представляват, въпреки че аз едва успях да прикрия любопитството си.

На една стена висеше огромно черно платно, запълнено с по-малки квадрати в различно наситено черно. Подпряна, вместо окачена, до противоположната стена стоеше също толкова голяма черно-бяла снимка на беззъб мъж, хилещ се срещу обектива. Стоеше насред място, което приличаше на най-потискащите наглед комунистически пазари. Зад него се простираха редици от празни сергии с навеси от ръждясала ламарина, покрити с купчинки мръсен сняг. Почти бях отминал фотоса, когато забелязах, че пенисът на мъжа висеше през отворения му дюкян. Беше сбръчкан, но все пак огромен, най-неприлично

големия нееректирал член, който може да си представи човек. Мисълта, че на Дейзи ѝ се налага да минава покрай него всеки ден, ми се стори дори по-противна от самата фотография.

– Руснаци, а! – засмя се Съмърскейл на усилието ми да се престоря, че не съм шокиран, и ме потупа по гърба, все едно ме подканваше да побързам.

Едва тогава забелязах, че стиска под мишница екземпляр от „Сталинград“ на Антъни Бийвър. Беше една от онези дебели исторически книги, които Финч не можеше да си позволи да липсват в книжарницата – със стабилни продажби в нашето ъгълче от Лондон за хора, които имаха нужда да усетят малко пикантност в благоденстващото си, удобно съществуване, идваща не само от обичайните развлечения, а и от документални исторически разкази за ужаси и отчаяние. Том Съмърскейл по външност напомняше донякъде Антъни Бийвър, въпреки че беше и по-мускулест, и по-нахакан.

– Допада ли ви? – кимнах към книгата.

Бродираният маркер за страницата стърчеше на около две трети от началото.

– Руснаци – повтори той, този път с повдигане на раменете и без да си дава труд да отговаря на въпроса ми.

Сега ме превеждаше през други двойни врати и като се обърна към мен, препречи гледката към стаята зад него. Аз бях висок метър и седемдесет и три, а той като нищо ме надвишаваше поне с дванайсет сантиметра и вероятно килограмите му бяха с една трета над моите.

– Не можеш да ги победиш, освен ако те не желаят да бъдат победени. Като зверове са. Биха умирали с милиони, без да им е нужна утехата на задгробен жи-

вот. Няма другаде такива мъже и жени. Забрави за мюсюлманите. Те се самовзривяват с надеждата, че отвъд ги чакат седемдесет и две девственици за оправяне. Руснаците са по-страшни. Бият се без надежда за каквото и да било. Знаеш ли, че Наталия е от Сталинград? Или Волгоград, както вече са го наричали, когато се е родила. Таткото е кореняк сталинградчанин, бил на петнайсет през 1945 година. Изисква се особен хъс за живот да оцелееш през всичко това и после да създаваш потомство така неудържимо. Имал пет деца в държава, в която повечето семейства спират на две. И дори не бил религиозен. Освен ако не броим комунизма...

Съмърскейл въздъхна, все едно да притежаваш жажда за живот не беше чак толкова похвална черта, и се обърна странично, за да ме пусне да вляза. Наталия беше в далечния край на дневната, облечена в съвсем простичка рокля – би могла да е униформата на дъщеря ѝ в размер за по-високо момиче. Седеше на ослепително бяло канапе, хванала ръцете на друга жена, и ми се усмихна за добре дошъл, все едно нищо от речта на мъжа ѝ не се отнасяше до нея или изобщо не я беше чула. Не си даде труда да обясни на Съмърскейл, че нямаше как да знам къде е родена, че не съм ѝ нито братовчед, нито приятел, а познанството ни е съвсем бегло.

– Нека те освободя от това – предложи Съмърскейл леко насмешливо. Взе от ръцете ми опакованата книга и я подаде на една прислужница, която стоеше наблизко на разположение на двете жени. Тя я пое с две ръце като поднос и продължи да стои на място в очакване на нареждания.

Жената до Наталия беше със смайваща външност. Създаваше впечатление за значително по-ниска – ма-

кар не ниска сама по себе си – и носеше прилепнала червена трикотажна рокля, наподобяваща пуловер с шпиц деколте, която стигаше до малко над коленете. Под нея тялото ѝ изглеждаше като изградено от множество дебели въжета, завързани здраво едно за друго, само мускул, кости и кожа с изкуствен тен. Ключиците ѝ стърчаха под такъв ъгъл, че медальонът на тънка златна верижка, който носеше около шията си, почти се скриваше зад тях. Малките ѝ щръкнали гърди изглеждаха, все едно са съставени само от мускул, без грам мастна тъкан. Беше очевидно, че не носи сутиен, но и че такъв не ѝ е нужен. Набъбналите ѝ зърна се очертаваха като копчета върху джобовите на риза.

Описвам тялото на тази жена само защото нямам представа откъде да тръгна да говоря за лицето ѝ. Изглеждаше странно познато, хем младежко, хем повъзрастно, отколкото се предполагаше, че е – като онези компютърни симулации, които състаряват изкуствено младото лице. Кожата ѝ беше като на сърфист – не толкова сбръчкана, колкото увредена от излагане на слънце, но прилепваше плътно към високите ѝ скули: имаше вид, все едно черепът е на път да я пробие. И все пак тя изглеждаше кипяща от енергия и хубава въпреки всичко.

– Гергана Пекарова – произнесе Наталия и пусна ръцете на жената.

Пекарова скочи на крака и стисна едновременно и двете ми ръце. Ръкостискането ѝ – както с лявата, така и с дясната ръка – беше по-здраво и от това на Том Съмърскейл, впечатляващо постижение.

– Гери е известна българска гимнастичка, олимпийска златна медалистка – поясни Съмърскейл, преди да изчезне в дълбините на къщата.

– Тя е мой личен треньор. И на дъщеря ми... – добави Наталия. Не подсказа намерение да се изправи и да ми стисне ръката.

– И съветник по изкуство – отбеляза Гери с едва доловима усмивка. Нямаше как да разбереш дали се шегува или не. Изглеждаше достатъчно изтънчена, че да приемеш твърдението ѝ за правдоподобно.

Отведе ме до кресло, което беше обърнато под ъгъл към дивана. Върху кожената тапицерия имаше мънички издутинки. Почудих се какво ли създание – или по-вероятно стотици от тях – е жертвано, за да бъдат създадени тези мебели. Импулсът ми да потъркам подръчника на креслото беше само мъничко по-слаб от страха да не оставя следи от пръсти. И без това сигурно в същия този момент някоя бедна душа вече се бореше с мокрите стъпки в преддверието.

Наталия кимна към прислужницата, която разви книгата, постави я на бродирана табуретка и сгъна хартията в спретнато квадратче, а после зачака отново.

– Моля те, съобщи на Бояна и Мария, че сме готови – каза Гергана Пекарова и отпрати жената.

Наталия ми се усмихна и ми благодари за книгата почти без да я поглежда.

Зад дивана стоеше стъклена колона, обгръщаща удивителна сцена: снежинки, сипеци се върху статуя на гол мъж. Фигурата беше висока около шейсет сантиметра и очевидно бе изработена от замразена кръв. Празните му орбити се взираха в мен като очите на чудовищен абортиран ембрион.

Две камериерки докараха на количка огромен сребърен самовар. Понечих да се изправа, за да си тръгна, но Наталия докосна ръката ми.

– Остани – каза.

Изрече го меко и независимо от това все пак прозвуча като заповед. С този тон човек би се обърнал към дресирано померанско кученце. Почувствах как на лицето ми се разлива усмивка, каквато не се беше появявала там, откакто завърших социалистическата си детска градина.

Гери Пекарова благодари на жените на български и се зае да подрежда чиниите със сладкиши и сандвичи, като същевременно разпитваше за книжарницата на Финч и за мен и по всичко личеше, че е добре информирана и по двете теми. Дали работата ми харесва, дали хората четат в наши дни, какъв тип книги, как избираме сред хилядите заглавия, излизаци всяка година, с какво да заредим? Докато отвръщах на бомбардировката от въпроси, Наталия слушаше мълчаливо.

Когато на свой ред аз се поинтересувах от живота на Пекарова отвъд Желязната завеса и успеха ѝ като гимнастичка, тя отговори с половин уста – не толкова уклончиво, а по-скоро, сякаш темата я отегчаваше. Наталия се обърна, впери очи в кървавия ембрион и въздъхна.

– Нека не говорим за комунизъм – каза. – Толкова е досадно. Звучите като типичен англичанин, господин Кимович. Каква Желязна завеса? Никога не съм я виждала. А вие? Да разговаряме за изкуство, за красиви неща.

Не посмях да възразя, че колекцията ѝ, ако се съдеше по изложеното в „Лаврите“, трудно би вдъхновила разговор за красиви неща. Очите ѝ – и тези на Гери – светнаха, когато се подчиних и започнах да изказвам високи оценки за изложените навсякъде около нас произведения. Разпознавах стилове; гадаех названия; имитирах ентузиазъм. Гери съобщи цени-

те им една по една, всяко число възлизаше на повече от стойността на малка къща дори в този район на града. И всеки път щом Гери обявяваше сума, Наталия правеше лека гримаса с извъртени нагоре очи – все едно да покаже, че е против такова вулгарно парадирание, – но все пак не я спираше. Беше ясно, че Наталия познава пазара много по-добре, отколкото бих предположил, и колекционираше не само творби на руснаци. Имаше такива на млади британци, испанци и французи и дори произведение на работещ в Цюрих виетнамски автор на инсталации – шевна машина, усукана да изглежда като състезателен кон.

Било повод за огромна тъга, в един глас заявиха жените, че не успели да спасят палатката на Трейси Емин, макар да стигнали до стотици хиляди лири при наддаването. Ако била в „Лаврите“, отсече Гери, нямало да изгори в пожара.

Имах бегъл спомен за пожар, унищожил голям брой произведения на изкуството в склад в Източен Лондон преди няколко години. Бях леко стъписан от страстта, с която говореха за Емин, като я назоваваха само с малкото ѝ име, при това със сърдечност, обикновено запазена за близки приятели или членове на семейството.

– Бих предоставила цяла стая на Трейси – въздъхна Наталия. – Толкова много се възхищавам на работата ѝ. Щях да разположа палатката върху зелен бесарабски килим, съчетан с любимите ми китайски тапети с вишневи дръвчета, та да създам илюзия за реалност. Как мислиш, Гери? Като площадка за къмпинг в Кент, в Маргейт, нали?

Тя произнесе името, все едно че беше френско – „Мер-гат“ – по начин, сякаш имаше само абстрактни познания за Англия. Това, че тримата се бяхме събра-

ли в Лондон, всеки от своя край на Източна Европа, за да седим върху кожа от додо или василиск и да ядем френски макарони, докато обсъждаме бродерите на Трейси Емин, ми се стори повече от сюрреалистично. По пътя бях репетирал истории, свързани с руско и съветско изкуство, с надеждата да впечатля Наталия, но тя показа бегла искрица на любопитство по мой адрес единствено когато на третата ни чаша китайски чай улун с Пекарова се запrikaзвахме за сръбски тенис.

– Джокович – заговори българката, – твой сънародник е, нали? Хубаво момче. Секси.

Внезапно Наталия се изправи и хвана двамата ни за ръцете.

– Гери, имам страхотна идея. Защо двамата с господин Кимович не вземете билетите ми за финалите на Уимбълдън тази година? До гуша ми дойде от корпоративно гостоприемство. Приятелите на Том полагат големи усилия да са занимателни. А аз дори не намирам, че шампанското и ягодите си подхождат. Англичаните имат вкусови рецептори на малки момченца.

Тя положи дланта на Гери върху моята и ги задържа така. Българката ми отправи изумителна усмивка. Страните ѝ с фалшив тен хлътнаха под скулите, а покритите ѝ с дебел пласт червено червило устни се разтегнаха и показаха невероятно бели зъби. Изглеждаше като женски – или не чак толкова женски – вариант на Мик Джагър и все пак нямаше как да не призная, че макар и необичайна, далеч не беше непривлекателна. Дългите ѝ стройни крака и източена шия я оприличаваха на расов арабски жребец. Без Наталия, с която да я сравнявам, бих я определил дори като секси.

Усетих как се изчервявам до корените на косата си. Това очевидно беше сватосване и същевременно имаше нещо леко унижително в цялото упражнение. Дали Наталия Съмърскейл ме поставяше на мястото ми, като ме обвързваше, било то и съвсем хипотетично, със своята лична тренировка?

Появи се Дейзи със снопче ноти в ръце. Наталия се изправи и задържа главата на Дейзи между дланите си, за да залепи безмълвна целувка на мястото, където русата ѝ коса се разделяше. Детето почти не удостои с поглед купчините разноцветни бадемови курабийки около самовара и не си взе нищо. Пропее поздрав и продължи по пътя си. Възползвах се от прекъсването, за да се извиня и да си тръгна.

Никой не би определил тази вечер като успешна, но можеше да е много по-зле. По път за къщи направих огромна обиколка около „Лаврите“, като минах напърно през градините „Болтънс“, все едно се мъчех да прикрия следите си. Подредените в дъга викториански къщи лъщяха мокри. Звукът от гумите на кола по нечия покрита със ситни камъчета алея наруши монотонното плющение на дъжда. Пищните интериори с грижливо драпирани завеси и аранжировки от цветя изглеждаха отворени към света и определено уютни, сравнени с „Лаврите“. Можех да си представя как хората се тръсват на дълбоките кадифени дивани в края на вечерта, проверяват имейлите си, решават кръстословици или слушат музика. Това беше начин на живот, който, макар и само донякъде, можех да проумея.

Един час по-късно бях почти там, откъдето тръгнах. Купих си чаша кафе на партера на болницата

„Челси и Уестминстър“, в чийто огромен атриум прекарах два часа, наблюдавайки как пациенти и персонал се движат нагоре-надолу с ескалаторите. Високо над всички нас дъждът барабанеше по стъкления покрив. Зад кафенето имаше цветарски магазин, а до него – няколко маси със струпани върху тях книги, дарени на благотворителна организация за борба с рака.

Моля, направете своя избор и оставете колкото ви е възможно, гласеше бележка, окачена на зелен буркан за събиране на дарения. Изпразних целия си портфейл в него – банкнота от десет лири и няколко монети. Нямахме книга, която да искам.

В сръбска болница посетител не би могъл да мине покрай портиера в толкова късен час. Тук всичко беше отворено дори за такъв случаен посетител като мен, който нямаше работа вътре. Британците са префърцунени, когато опира до смърт, но нямат проблем с болестите, стига да засягат тялото, а не душата. Тялото може да се огъне по волята на душата. Може да си роден мъж и да станеш жена, да се татуираш, да си поставяш пиърсинги, да смениш цвета на косата си, формата на зъбите и носа си, можеш да увеличиш или смалиш гърдите си, да нагласиш външния си вид такъв, какъвто го искаш. Единственото, което не ти е позволено, е да си нещастен, особено ако си имигрант. Да се чувстваш нещастен е форма на неуважение, злоупотреба с гостоприемството.

Докато течеше нашето сюрреалистично чаено парти, Наталия стана от дивана два пъти: веднъж, за да хване ръцете на Гери Пекарова и да ги събере с моите, и веднъж, за да целуне дъщеря си по главата. И двата пъти погледът ѝ, срещнал моя, ми каза: „Аз съм толкова щастлива. Настина много щастлива“.

Не повярвах и за миг.

Дъждът беше слаб и неспирен. Когато се върнах у дома, една от портите към строителната площадка в съседство беше отворена. Любопитен да зърна какво се случваше там, аз влязох и се озовах сред нещо като бойно поле от Първата световна война. Продължих по импровизираната пътека, която се простираше върху могилите прясно изкопана пръст. Темза проблясваше едва забележимо между дърветата. Самотна баржа се движеше на изток към Сити и тамошните мелници за пари и отвъд към „Докландс“, където сред извисяващите се административни сгради складовете, някога съхранявали подправки и захар от колониите, сега помещаваха минималистични апартаменти и лъскави стерилни зали за фитнес с бягащи пътеки и тренажори, захранвани от енергията на финансите. Огромната статуя на Буда в северния край на Батърсий Парк следеше от южния бряг сцената на разрушения отвъд реката. Високо над мен носеният от огромна стоманена скара бароков купол предлагаше известна защита от дъжда също като каменен чадър.

Обърнах се с гръб към реката, за да запаля цигара, и осъзнах, че от тази позиция си спечелих пряка видимост – макар и от известно разстояние – към горните етажи на „Лаврите“. Чудноватите полилеи със своите сложни форми проблясваха зад фините муселинени завеси, но подобните на пещери помещения, осветявани от тях, изглеждаха съвсем пусти.

Дочух приглушено прокашляне и осъзнах, че някой стоеше точно зад мен, облегат на една от каменните колони, които към този момент не подпираха нищо. Обърнах се по посока на звука и мигом разпознах удълженото лице и така характерната коса, коя-

то изглеждаше като озарена от луната дори денем. На вечерната светлина изглеждаше като течно сребро.

– Млади човече, наясно си, че не е редно да вли-
заш така без разрешение, нали? Не видя ли преду-
преждението? *Задължително е да се носят каски.* И
обикновено е включена алармената инсталация.
Поне никой не може да те обвини, че си се опитвал да
откраднеш коринтска колона.

– Живея от другата страна на оградата. – Кимнах
към малката си къща.

– Значи сме непосредствени съседи. Или скоро ще
бъдем. Но вероятно не задълго. Сигурен съм, че го
знаеш. Ще се наложи да сложа покрив над главите на
моите момчета. – Той махна с ръка, все едно ме от-
пращаше, но ето че в сумрака забелязах трима мъже
в черни кожени якета, които се оттеглиха в тъмното
към галерията с колоните.

Пожелах лека нощ на Горски и се спуснах по им-
провизираната пътека. Прозорците на отсрещната
къща изчезнаха зад високата ограда. От мястото, къ-
дето стояха хората на Горски, до ушите ми достигна
шум от драсването на клечка кибрит и пръхтенето на
кучета, дърпани за нашийниците.

ПРАЗНА!!!

3

В Лондон април не е най-суровият месец, а напротив – най-мекият. Никой друг сезон не може да се мери с тези редки хладни и слънчеви дни, които настъпват след месеци кална киша, след лапавицата, която никога не прераства в сняг и никога не се застоява. Почти забравяш, че слънцето още е там някъде, над мръсния юрган от облаци, покриващ града, все едно е потиснат пациент, на когото липсва желание да се надигне от леглото. Внезапно светлината успява да пробие и погъделичка всяка червена повърхност наоколо. Осъзнаваш, че определящите багри са червеното и черното: червено за пощенските кутии и телефонните кабинки, автобусите, мундирите на обитателите в старческият дом на британската армия в Челси и на караула пред кралските дворци; черно за такситата, тежките врати, порти и парапети и за вездешните железни заграждения.

После, сякаш извикана от невидим митичен флейтист, изниква млечнозелената трева, а сред нея – цветя с всевъзможни цветове, също като пречупена през призма светлина. Човек си припомня, че няма друг град по света с толкова много паркове и градини. Струващите милион лири морави с размери на носни

кърпички се присъединяват към непрекъснатата цветна гирлянда, разгръщаща се по цялото разстояние от Грийн Парк до Ричмънд и Хамптън Корт – щафетна надпревара между кукуряци, нарциси, зюмбюли и минзухари под слънчобрани от цъфнали магнолии и череша. Няма по-добър град, в който да си пчела.

Рукват жизнени сокове. Нощем могат да се чуят обитаващите града лисици с техния жален вой като на изоставени бебета, чаткането на високи точета по паважа, звънът на мобилни телефони и гласове, пропити с пиянски смях и желание.

Строителните работи в съседство продължаваха непрестанно. Под прожектори, които биха засрамили футболно игрище, вилици раздробяваха песъчливата почва под повърхността, а булдозери изтикваха тонове влажна пръст. На зазоряване, преди да са пристигнали работниците, чайките се рееха и крещяха над контейнери, пълни с отломки. Представях си ги като събрата пришълци от сивата шир на северните морета, свързващи мочурливите естуари на Темза и Нева и двата имперски града, между които парите на Горски се лееха в позлатена каскада. Той трябваше да е продължил да се отбива периодически, но аз не го видях със седмици след това, въпреки че сега той ми беше работодател също така ефективно, както беше работодател на взводовете строители с лъщящи под сигналножълтите елечи голи мускули. Той ми даде най-добрата работа в живота ми.

Някога мечтаех да бъда писател, но установих, че съм твърде мързелив, та да оставя думи върху хартия. Сега бях решен да превърна библиотеката на

Горски в мой литературен шедевър, художествено произведение, показващо не по-малко въображение от история, съставена от думи, своеобразна инсталация, неотстъпваща по творчески заряд на творбите, които Наталия искаше да изложи на показ. Всеки том в библиотеката на Горски щеше да е свързан с всички останали и заедно щяха да създават съвършен текст: колекцията щеше да има свой характер, така проникновено представен като този на Жулиен Сорел или на Иван Карамазов. Когато ми нахвърли в какво се състои задачата, Горски отвори дума, че ценител на изкуството би трябвало да остане очарован. Целях да постигна нещо повече. Искях да си представя как жена се влюбва в него просто защото се е разходила из библиотеката му; тази любов също щеше да е мое творение.

Имах скромнен опит с търгове за антикварни книги, но комиссионата от Горски беше твърде голяма, че да бъде усвоена само от нови екземпляри. Изискваше включването и на миналото, както и на настоящето. Претърсих каталозите на аукционите за най-редките книги и ръкописи, дори за антични свитъци. Препращах списъци със закупеното и постепенно изгубих дирята на допълнителните чекове, които получих: първото издание на „Странстванията на Чайлд Харолд“ с посвещение от Байрон на Мери Шели, личната Библия на Пушкин, „История на Англия“ на Томас Маколи с печат от училищната библиотека в „Хароу“ и изпитни бележки от четиринайсетгодишния Уинстън Чърчил, „Един сезон в Ада“ с кожена подвързия, изработена от пътна чанта, която Рембо купил в Луксор – оригиналният джоб за адреса, изписан с неговия почерк, беше префасониран в разделител. Имаше ренесансови книги „ин кварто“,

подшити от най-добрите венециански книговезци, и редки копия на немски романи, спасени от нацистките кладни, чиито опърлени краища още миришеха леко на овъглено. Присъстваха и най-новите лъскави албуми със снимки с висока резолюция, които купих чисто и просто в угода на Наталия Съмърскейл, ако кракът ѝ стъпеше някога в библиотеката на нейния съсед. Моята колекция – колекцията на Горски – започваше да добива форма в отредения ѝ скъп склад с контролирана влажност в очакване на деня, когато рафтовете, които все още предстоеше да бъдат изработени от безброй кубичи рядка дървесина, щяха да са готови да я поместят в пълното ѝ великолепиe.

Понякога си позволявах глезотията да взема някой от тези скъпоценни томове у дома или да го прелестя на бюрото си в книжарницата на Финч с надеждата Наталия да се появи и да ме свари в това ми занимание. Тук-там разрязвах страниците с жълтеещия нож за хартия на Финч, изработен от слонова кост. Нямах усещането, че върша нещо нередно. За много от тях се съмнявах дали изобщо ще бъдат прочетени, а би било грях такива красиви съкровища да не станат обект на обожание поне веднъж.

Понякога късно вечер, когато светлината от прожекторите в съседство нахлуваше през пролуки в завесите ми, си мислех да се махна от този район и да отида по-близо до „своя си тип“. Така и не си изясних какво означаваше това. Сънародниците ми се събраха в „нашата“ църква в Нотинг Хил или в няколко кафенета в Актън и Илинг, където бистреха политиката и поражението. Ако принадлежах някъде, то

беше, съвсем условно, сред останалата без корени бохема, осигуряваща си прехрана с работа, сходна на моята, един вид продължено юношество, възможно само в град, където никой не те познава, а теб не те е грижа за чиято и да било критична оценка. Такъв тип хора с еднаква вероятност можеха да са англичани, както и японци или арменци, но те бяха повече обсебени от еспресото си, отколкото от своята националност. Деляха порутени жилища в квартали като Уолтъмстоу или Пекъм, където по главните улици се редяха едни до други африкански пазари, сергии за пържени пилета и ателиета за поправка на лаптопи, но за разлика от тук, в Челси, царството на безмерното богатство, те бяха постоянни посетители в кафенета, където хората седяха и разговаряха, без да се озъртат за по-добра или по-високопоставена компания, или посещаваха паркове, където млади семейства излизаха да играят в събота следобед в същите дрехи, които са облекли на ставане сутринта. В къщите и апартаментите им имаше атмосфера на обитаемост, тротоарите им бяха обхождани. Детски гласове се конкурираха с птичите песни. Пустите улици около моя дом бяха като гробище с подредени в него лъскави паметници на парите: тихи, добре защитени гробници за хора, погребани в дейността по създаване на състояния.

Нямах приятели и не търсех сродна душа, въпреки че не бях младият вариант на безполовия си шеф. В Лондон имаше достатъчно жени, които предпочитаха интимният им живот да се състои от кратки и неkomplицирани епизоди. Наричаха това „без обвързване“. Беше възможно да получиш секс при тези условия, когато пожелаеш, без да се налага да плащаш. И дори нямаше нужда да си кой знае какъв ху-